

Andrzej Urbanek Współczesny człowiek w przestrzeni bezpieczeństwa. W poszukiwaniu teoretyczności bezpieczeństwa personalnego, Wydaw. Naukowe Akademii Pomorskiej, Wydaw. Społeczno-Prawne, Słupsk 2014, s. 473

Dorota Zbroszczyk (rec.)

Współczesny człowiek w przestrzeni bezpieczeństwa. W poszukiwaniu teoretyczności bezpieczeństwa personalnego to książka autorstwa Andrzeja Urbanka opublikowana przez Wydawnictwo Społeczno-Prawne oraz Wydawnictwo Naukowe Akademii Pomorskiej w Słupsku w 2015 r. Powstała jako swoisty dyskurs nad zagadnieniem szeroko pojętego bezpieczeństwa, będącego podstawowym warunkiem życia i rozwoju człowieka. Jako, że jest to jedyna taka publikacja na rynku wydawniczym wydana jedynie w 100 egzemplarzach, jest to pozycja niemająca większej konkurencji i stanowiąca rozwinięcie wieloaspektowego spojrzenia na bezpieczeństwo w ujęciu teoretycznym i praktycznym. Dzieło Andrzeja Urbanka jest bardzo rozbudowane pod względem graficznym, jako pomoc w zrozumieniu niektórych treści autor zastosował ok. 50 rycin i 30 tabel, obrazujących zagadnienia, sięgając zarówno do źródeł, tworząc własne teorie, w oparciu o które opracował monografię. Wszystkie rozdziały tworzą spójną całość, poszczególne części łączą się tematycznie, zazębiając się i uzupełniając.

Autor na początku swojej książki wyraźnie zaznacza, że obecny stan badań nad bezpieczeństwem nie jest zadowalający, dlatego podjął się próby kompleksowych badań dotyczących owego bezpieczeństwa realizowanych pod nazwą *Znaczenie teorii «human security» dla rozwoju współczesnych systemów bezpieczeństwa* (s. 9). Wyraźnie akcentuje cel monografii, poprzez nią pragnie popularyzować ideę bezpieczeństwa personalnego jako kluczowego aspektu bezpieczeństwa narodowego, korespondującego dokładnie z bezpieczeństwem państwa (s. 10).

Twórca monografii każdy z podrozdziałów traktuje w sposób badawczy i obiektywny, stara się szukać odpowiedzi w wielu innych publikacjach – bibliografia książki jest bardzo bogata i pozwala dostrzec, jak szerokie badania nad tematem musiał podjąć autor, aby wyciągnąć z nich wnioski i skondensować je do tematu przestrzeni bezpieczeństwa. Zdając sobie sprawę z rozległości i złożoności problematyki bezpieczeństwa społecznego, autor ma świadomość, iż nie wszystkie wątki wieloaspektowej problematyki bezpieczeństwa społecznego zostały wyczerpująco przedstawione. Monografia jednak stanowi obowiązkową pozycję dla osoby pragnącej zrozumieć, jak

---

ważnym elementem jest istnienie i prawidłowe funkcjonowanie człowieka w przestrzeni bezpieczeństwa.

Andrzej Urbanek podzielił swoją pracę na osiem rozdziałów, każdy z nich osobno realizuje problematykę w sposób szczegółowy i sięgający głęboko do genezy pewnych zjawisk, co pozwala na zrozumienie tematyki bez wcześniejszego zapoznawania się z pojęciami dotyczącymi bezpieczeństwa osób w ujęciu indywidualnym, środowiskowym czy kulturowym.

Już na samym początku otwiera czytelnikowi możliwości do badawczego spojrzenia na istotę bezpieczeństwa personalnego poprzez metodologiczne implikacje badań, między innymi tłumaczy, w jakim celu oraz w jaki sposób zostały owe badania przeprowadzone, odtwarza ich organizację i przebieg.

W drugim rozdziale autor dokonuje teoretycznego rozwinięcia tematu poprzez zasięgnięcie niejako do genezy bezpieczeństwa i historycznych jego uwarunkowań. Podkreśla, że bezpieczeństwo jest nieodłącznym atrybutem życia człowieka i ludzkich zbiorowości (s. 37). Wskazuje na wieloaspektywność i wielowymiarowość sposobu spostrzegania i analizy bezpieczeństwa (s. 43). Pochyla się nad zagadnieniem w ujęciu wartości, potrzeb i praw, jego kategoryzacji. W sposób łatwy i przystępny pokazuje pewne zależności, nie zmuszając czytelnika do samodzielnego szukania rozwiązań, a podając gotowe schematy poznawcze.

Rozdziały trzeci i czwarty mają również charakter teoretyczny, jednak opisują już zupełnie inne warianty postrzegania i roli w świecie bezpieczeństwa. Pierwszy z nich opiera się na spostrzeżeniach z różnych nurtów, takich jak chociażby realizm, liberalizm czy konstruktywizm, wzajemnie je porównując i przedstawiając różnorodne tezy z zakresu bezpieczeństwa z uwzględnieniem podziału owych nurtów na mniejsze podjednostki. Drugi zaś koncentruje się wokół pojęcia *human security*, ale w bardzo szerokich jego ujęciach, sięgając nawet do polityki. Dokładnie analizuje pojęcie, ponownie stawia na szczegółowe przedstawienie zagrożeń bezpieczeństwa, a także wyjawia i porównuje zależności między bezpieczeństwem jednostkowym i indywidualnym, a bezpieczeństwem skupiającym wiele jednostek w jedną całość czyli bezpieczeństwem państwa.

Tuż po analizie przyjętego sposobu widzenia płaszczyzny bezpieczeństwa personalnego, przechodzi do trójpodziału *human security* w przestrzeniach ekologicznych, kulturowych i społecznych, co stanowi prawdziwą istotę publikacji. Kolejny rozdział obejmuje właśnie problematykę współczesnych aspektów człowieka w ekologicznej przestrzeni bezpieczeństwa. Jak podkreśla sam mistrz pióra analiza przestrzeni ekologicznej pod kątem bezpieczeństwa personalnego nie jest zabiegiem prostym (s. 220), a wyjaśnienie zawłości funkcjonowania człowieka w przestrzeni ekologicznej w perspektywie bezpieczeństwa wymagało od autora postawienia kilku pytań badawczych (s. 221). Ponadto w swoim opracowaniu zwrócił również uwagę na wyzwania i zagrożenia bezpieczeństwa człowieka w przestrzeni ekologicznej, które obrazuje także w sposób graficzny (s. 269).

Na szczególną uwagę zasługują dwa ostatnie rozdziały *Współczesny człowiek w kulturowej przestrzeni bezpieczeństwa* oraz *Współczesny człowiek w społecznej przestrzeni bezpieczeństwa*, są one wyjątkowo rozbudowane i stanowią bardzo wartościową refleksję nad tymi obszarami.

Rozdział siódmy rozpoczynają teoretyczne rozważania aspektów związanych z kulturą i cywilizacją. Autor skierował uwagę na problemy patologii obecnej cywilizacji i ich związki z bezpieczeństwem. Wskazuje także na problem zagrożeń cyberprzestrzeni będącej wytworem współczesnej cywilizacji. Zaznacza ze brak powszechnie akceptowanej definicji cyberprzestrzeni powoduje pewne trudności w jej analizie z perspektywy bezpieczeństwa (s. 316). Część tą zamykają rozważania na temat bezpieczeństwa kulturowego w perspektywie personalnej.

Kwintesencją monografii jest rozdział ósmy. Rozważania w tym rozdziale autor rozpoczyna od teoretycznych aspektów funkcjonowania człowieka w społecznej przestrzeni bezpieczeństwa. Wskazuje na pojawiające się zagrożenia dla człowieka między innymi: wykluczenie i marginalizacja, nierówności i ubóstwo społeczne, patologie społeczne, przeobrażenia współczesnej rodziny, pracę zawodową i związane z nią zagrożenia. Godny uwagi jest podrozdział 8.5 *Bieg życia człowieka w perspektywie bezpieczeństwa personalnego*. Autor stoi na stanowisku, że bieg życia to kontekst, w którym badać należy kwestie społeczne bezpieczeństwa z perspektywy czasu i właściwości rozwoju osobniczego charakterystycznego dla każdego okresu w życiu człowieka (s. 379).

Ostatni rozdział monografii bezpieczeństwo społeczne w perspektywie personalnej jest trafnym spostrzeżeniem autora na kwestię problematyki natury społecznej i złożoności bezpieczeństwa personalnego.

Publikacja jest przemyślana pod względem merytorycznym, pozwala na etapowe zapoznawanie się z tematem, podążaniem za tokiem myślowym autora. Uwagę zwraca literatura, z której czerpał Urbanek – pokazuje ona, że publikacja *Współczesny człowiek w przestrzeni...* jest nowatorska i jedyna w swoim rodzaju, a najważniejsze źródło wiedzy stanowią badania własne, a także wcześniejsze publikacje swojego autorstwa.

Podsumowując, można z przekonaniem stwierdzić, że omawiana praca ma liczne zalety i cechy oryginalności, a sam autor z pewnością zasłużył na miano specjalisty w tematyce przestrzeni bezpieczeństwa. Książka stanowi wartościowe źródło wiedzy, kondensujące w sobie wszystkie najważniejsze informacje z tejże dziedziny, nie pozostawiając miejsca na niedomówienia i niewiedzę.